

Dacapo

Alexander Carnera

Dacapo

Vejviser til underverdenen

Roman

forlaget spring

Dacapo

© Alexander Carnera og Forlaget Spring, 2010

Omslagsbillede: Benjamin Carnera
Grafisk tilrettelæggelse: Michael Kamp

Published by Forlaget Spring
DK- 2900 Hellerup
www.forlagetspring.dk

Trykt hos Scandinavian Book, Århus
Printed in Denmark 2010

ISBN 978-87-92381-21-7

Kapitler

Sekretæren
Sygeplejersken
Samleren
Tandlægen
Bokseren
Fiskeren
Journalisten
Keramikeren
Munken
Klokkemageren
Narkomanen
Lotterimanden
Luddereren
Rabbineren
Giacomo

*Således rejser jeg, der kun ville leve i mine bjerge,
efter min død gennem alle jordens lande.*

Kafka, Jægeren Gracchus

Sekretæren

Jeg satte mig ind i taxaen og smækkede døren i. Jeg gav ham sedlen med adressen. Han rystede på hovedet. Han rynkede sine buskede øjenbryn mens han kradsede på det utydelige navn med sin finger. Det var midt på dagen. Jeg rullede vinduerne ned og indåndede den bløde luft. Støttende med albuen i det nederste hjørne af vinduet, hatten skubbet lidt tilbage, parallelt med fugtigheden ude på Via Roma betragtede jeg ansigterne der kom til syne i varmens stilhed. Motoren satte i gang. Jeg tørrede sveden af panden. Den blæsende augustluft trak den rådne lugt fra havnen med sig. Vi fjernede os fra golfen. Han satte foden på speederen og jeg blev øjeblikkeligt trykket tilbage i sædet. Vi krydsede endnu et par gader, måske en længdegrad? På toppen af bakken sagtnede han farten og pegede.

- Piazza, piazza! Jeg nikkede, rakte ham nogle penge og sagde farvel. Jeg vidste ikke om dette var mit bestemmelsessted, alligevel trådte jeg ud af bilen. Jeg kom til Trieste, fordi man havde sagt mig, at min far, en vis Giacomo skulle bo der. Det var min mor, der havde sagt det.

- Han ligger for døden, men du kan stadig nå det. Hun gentog det flere gange, indtil jeg blev træt af at høre det. Jeg spurgte hende:

- Hvorfor skal jeg se ham nu?

- Han er din far. En dag var han væk. Træerne stod stille omkring vores hus. Om eftermiddagen vendte jeg tilbage til hans vakkelvorne skrivebord, til de dekorerede møbler,

til fugten i opgangen. Den daglige spadseretur mellem træerne var en fysisk anstrengelse. Dengang var hans liv dikteret af forfængeligheden, af stoltheden, de små sejre over gamle rivaler, hæmmet af et nyt projekt, en gammel drøm, nu ved jeg ikke om han måske var den mest levende i en verden befolket af spøgelser. Man siger om ham at han har levet flere liv. Det kan ikke have været andet end et budskab. Se dig omkring, budskaber forvandler mennesker til sten. Han burde have vidst bedre. Hun rettede sig op. Hun havde valgt dette øjeblik med omhu. Støttende til sengen lyttede jeg til hendes beretning. Hun fortsatte. Han er nået frem til en iskold nat. Herfra kan han ikke længere se ud. Han har ikke langt igen. Hans sygdom har tæret på hans kræfter. Men du, du kan nå at redde ham. Du kan fortælle ham hvad der er sket.

Foran på kommoden stod et spejl hvori jeg kunne se hendes ansigt. Lyset udefra skar ansigtet midtover. Jeg så en flue sætte sig på min kind. Jeg så den udforske sine omgivelser. Den kravlede hen over mit øje. Jeg ville blinke, vifte den væk, men jeg kunne ikke. Jeg stirrede på den med et øje der ikke længere var mit. Jeg var nødt til at bevæge mig ud i verden med et andet kamera, et andet øje.

- Det skal jeg nok, sagde jeg, selvom jeg ikke vidste hvordan jeg skulle redde en fremmed, redde én som jeg kun kendte gennem mine mors ord, som efterlod min mor og mig tilbage da jeg var fem år, fem år som utvivlsomt mere tilhører denne fremmede end de tilhører mig? I flere år havde jeg kæmpet med pennen i hånden. Mit mål var at fortælle én enestående historie. Min mor rystede på

hovedet. Tænkte hun mon på ham, hvad der var blevet af ham, hvorfor han stak af og efterlod hende og mig tilbage? Tænkte hun at han og jeg førte den samme kamp? Kunne hun have set det hele før? Var det en gentagelse af den tid hvor min erindring lå badet i gult, den dag jeg trådte ind i stuen med en gul fugl i hånden, hvor jeg efter skole endte med at sidde foran buret og fortælle historier til fuglen om dens tidligere liv, dens triste fangenskab, dens plejefamilie, dens kedelige venner, om græshopper der fik lov at drille den, om børn der ikke forstod den, historier som jeg selv fandt på? Indtil en dag jeg kom hjem og fandt den liggende på græsset med en træpind tværs gennem kroppen. Jeg fandt ikke ud af hvem det var, men det var som at få skåret tungen af. Jeg kunne ikke længere tale. Historierne hobede sig op, men de kom ikke ud.

Før jeg nåede at stille flere spørgsmål havde hun overrakt mig en mindre stak breve bundet sammen af en kraftig sandfarvet snor.

- Brevene er til dig. De er skrevet efter at han blev syg. Han har taget et andet navn; han er svær at overraske, men hvis nogen kan gøre det...? Hun holdt en pause. De siger han var digter, men jeg tror aldrig han har udgivet noget. De siger han trak sig tilbage for at fortælle historier. Hendes tørre fingre hev i elastikken. Først når jeg er død må du læse brevene. Hun tog en dyb indånding og tilføjede: Snart er du alene, begge dine forældre vil om kort tid være døde. Der er derfor kun én vej. Jeg nikkede, men et sted i mig nagede en tvivl. Før hun lukkede øjnene sagde hun: Du skal ikke tro på hans historier. Så snart jeg havde sørget for

hendes begravelse fandt jeg brevene frem. De var ordnet efter dato. Det første brev var dateret april 1996. Mit navn stod midt på konvolutten. Jeg åbnede det brev der lå øverst og begyndte at læse. Først var der en overskrift: 'Jeg havde tusind liv men valgte kun ét'. De første ord i brevet lød:

Kære søn. Jeg kender kun brudstykker af din historie og du kender sikkert heller ikke meget til min. Men hvis du er nået så langt som til at læse disse ord er det formentlig fordi du har lyst til at gå videre.

Det var altså rigtigt. Han havde skrevet et brev og han henvendte sig direkte til mig. Jeg ved at han har forsøgt at komme i kontakt med mig, at min mor måske har haft mere med ham at gøre end jeg har vidst? Hvorfor denne udveksling aldrig blev til noget ved jeg ikke. Jeg fortsatte med at læse.

Det var gennem døden at jeg lærte bedraget at kende, selvbedraget. Det skete i mine sene skoleår. Jeg var fyldt femten. Jeg stod med foldede hænder med øjne der stirrede hen på en aflang kasse affyrretræ fyldt med sorte knaster og et enkelt hul. Inden i kassen lå min matematiklærer. Jeg trak ikke vejret. Han lå i kisten, min eneste virkelige lærer. Jeg trak ikke vejret. Han lå gemt i træet. Kisten, den stod stille, mens noget andet kom nærmere. Vi stod i en cirkel, men kunne ikke trække vejret. Jeg græd men lod tårerne passere gennem mig. Jeg blev stående men alt andet bevægede sig. Nu kunne han, min matematiklærer, som altid lukkede døren til klasseværelset med et forsigtigt klem,

som bevægede sig gennem tiden med en mærkelig smidighed, være i fred. Nu kunne jeg der ikke længere kunne se begynde forfra. Nu kunne jeg der ikke længere blev stående, være nødt til at løbe. Nu kunne han der lå i kisten, snart i jorden, snart på den anden side, iagttage vores tåbelige smil, vores ensidige hang til fædrelandet, løgnagtigheden, de feminine træk som vi forsøgte at skjule, de træk der gav mig tæsk fordi drenge tæsker hinanden uden at de selv kender grunden. Nu var det os der fik tæsk uden at kunne trække vejret. Vi var ude, vi var inde; nu var vi for altid ude. Overladt til os selv. Nu trak jeg vejret, først nu, jeg gjorde det fordi han trak vejret – vi trak vejret sammen. Jeg vidste at han, min lærer gerne ville være fri for denne ceremoni, fri for de ord der kun gentager det samme, fri for præstens ord, fri for vores uniform, fri for de dårlige sange.

Langt senere forstod jeg at begravelsen af min lærer var den mest betydningsfulde af alle mine skoletimer. Under denne private samtale lukkede jeg skolen ude og vidste at de to sidste år ville blive et helvede. Skoletimerne fulgte jeg med hæderlige resultater. I samme periode begyndte jeg at skrive historier uden nogen klar slutning. Det var med kisten, med knasterne, hullet, vejrtrækningen, på denne dag, på denne morgen, at det begyndte, at jeg fandt min historie. Men der gik år før jeg kunne skrive den. I dag siger jeg at det var ham der lærte mig at genfortælle en historie, at lave om på dens afslutning, at forvandle en tragedie til en lykkelig udgang eller en lykkelig afslutning til en melankolsk og tragisk slutning. Det var ham der viste mig hvor lidt der skulle til for at ændre en allerede

kendt historie, andre på det liv vi allerede lever. Jeg ved ikke præcis hvor gammel du er når du læser denne historie. Femten, tyve, måske tredive år, jeg ved det ikke, men det gør heller ikke så meget. Det er tids nok. Også den døde tid arbejder. Det er som regel præster der taler om dødens betydning, men jeg er ikke præst. Jeg har ikke én bestemt profession, men flere. Jeg har prøvet lidt af hvert, men lige nu skal jeg spare dig for en længere udredning af hvad jeg har bedrevet. Det skal nok komme. Din mor og jeg har mødtes nogle gange på fremmed territorium. Hun har vist mig nogle billeder af dig og jeg kan genkende dine brune øjne. At fortælle dig historien om min døde lærer er for mig den eneste måde at fortsætte på. Det er de døde der bringer os den følgende historie. 'Den følgende historie' vil du spørge med en undrende mine. Men det jeg kalder 'den følgende historie' er knapt en historie, nok snarere en idé, en idé om at man har levet mange liv selvom man kun har valgt ét. I den følgende historie er alle de andre historier inkluderet, min grænse, min afmagt, min vrede, min smerte, min glæde, min uro, min kamp.

Giacomo

'Men hvis du er nået så langt'. Der var altså noget mere i vente? Jeg ville gerne læse de andre breve, men først måtte jeg se ham, røre ved ham, høre hans digte, og måske tage hans hånd, om den så var gul og varm af det hårde liv. Jeg lagde brevet ned i tasken og nu slog den tanke ned i mig: For hvis skyld er du kommet? Var jeg kommet fordi jeg håbede på et andet liv, et nyt liv? For min mor? For min

far? Havde jeg samme drømme som ham? Jeg havde travlt. Døden indhenter livet og ikke omvendt.

- Du dér. Jeg vendte mig om. Det var taxachafføren igen. Du fortsætter hen over bakken og på den anden side finder du den lille plads, derefter må du spørge dig frem. Jeg begyndte at gå og allerede oppe for enden af vejen fik jeg øje på pladsen. Det var en lille plads. En kvinde med en løsgående hund og to mænd væltede rundt på en bred trappe med en øl i hånden. Luften var ikke længere blød men varm, varm som en fugtig luftstrøm. Var det boravinden som de talte om, den vind der får byen til at forsvinde midt på dagen for senere atter at vende tilbage? Jeg vidste ikke hvor langt fra grænsen til de andre lande vi befandt os, kun at det var tæt på. På min rejse hertil havde jeg fra mit vindue i toget bidt mærke i de små søvnige landsbyer der lugter af gammelt græs, stillestående vand, huse der mere ligner Østrig end Italien, mødre som om eftermiddagen åbner de tillukkede skodder og med en høj gennemtrængende røst råber på deres sønner. Det var i dette hjørne af Europa jeg nu befandt mig. Byen der var gået frem og tilbage mellem Østrig og Italien, en østeuropæisk baghave med den samme monark. Og så var det stedet hvor den unge Freud forsøgte at lokalisere testiklerne på en ål, hvor den tyske bureaukrat Joseph Eichmann besluttede at drage til Sydamerika, et sted der af Marinetti er blevet beskrevet som '*la nostra bella polveriera*', '*vores smukke krudtmagasin*'. Det var her hvor jeg skulle have levet de fem første år af mit liv, her hvor ruiner stikker op af jorden og minder mennesket om en fortid det forsøger at ryste af sig, her på

grænsen til den sidste europæiske krig, krigen på balkan, den krig som har bragt dødens byer tilbage til Europa. Jeg passerede pladsen og gik ind gennem en port. I modsætning til de andre porte var der ikke noget gitter foran. Jeg så mig omkring. Grønne beplantninger slyngede sig op ad den orangepudsede husvæg. Halvvejs inde i porten tog jeg de første skridt op ad en skæv trappe med brede trin. Jeg nåede op til døren og bankede på. Jeg hørte en stemme på den anden side af døren. Da jeg ikke var sikker på om jeg havde hørt nogen svare bankede jeg en gang til. ”Si, avanti!” Jeg skubbede til døren, der var tung som en bankboks selvom den var lavet af træ. Jeg nåede indenfor og så mig omkring. Under mine sko kunne jeg mærke det kraftige sisaltæppe. Langs væggen til venstre stod en bogreol. Til højre for døren stod to glasskabe. Jeg befandt mig i noget der lignede en dagligstue. En kvinde stod henne ved vinduet og så ud som om hun var ved at pudse den ene skabslåge. Nogle smalle briller bundet fast til en kæde dinglede om hendes hals. Hun spurgte om der var noget hun kunne hjælpe med. Jeg forklarede hende at jeg skulle besøge min far. Hun rystede på hovedet. Hendes bevægelse var den samme som jeg havde set hos taxachaufføren.

- Men jeg har en aftale.

Hun nikkede.

- Jeg ved du har en aftale, jeg har ventet på dig, men...

Igen kiggede jeg på hende og jeg kunne se at hun havde ventet på mig. Der var noget ved hendes holdning. Jeg tænkte på det blad jeg havde set lette foran mine fødder på perronen netop som jeg var steget ud af toget. Dette blad

havde givet mig bange anelser. Det samme billede vendte nu tilbage. En grusom morgen?

- Du kommer for sent.

- Men jeg fik af vide at jeg godt kunne nå det.

Jeg strittede lidt i mod.

- Jeg ved ikke helt hvor han er på vej hen, men jeg tror ikke du kan nå det.

Jeg forstod hende ikke helt, men fulgte med hende ind bagved i de mørke værelser.

- Din far ønskede at være fri. Men jeg ved ikke om han er blevet mere fri nu end da han levede. Sådan plejer vi jo at sige om de døde, at de nu endelig har fået fred. Men jeg tror at det var anderledes i din fars tilfælde. Hendes stemme var svag ligesom min mors. Kendte hun mig? Jeg satte mig ned på en stol. Jeg forstod at jeg var kommet for sent. Jeg bandede over min mor fordi hun lod mig vente, fordi hun ikke sendte mig af sted i tide, men først nu hvor der ikke synes mere at gøre. Hun rakte mig et glas vand.

- Du kunne godt have været min søn. Men nu er du her. Nu er du kommet.

Jeg kiggede op.

- Du skal ikke bebrejde din mor. Det er ikke hendes skyld. Der findes ikke en tid for det som rammer os, den er ikke vores tid, og i din fars tilfælde var det umuligt at sige hvornår livet ville gå over i døden.

Jeg løftede hovedet og så op.

- Så du har altså kendt min far?

- Jeg ordnede hans papirer, tog mig af de praktiske ting. Der var nok at se til med alle de ritualer.

Jeg så hun rystede på hænderne da hun sagde det, som om hun ikke havde sagt det hele. Det jeg mente var om de havde kendt hinanden godt, om han havde været noget for hende. Men jeg var for nervøs til at spørge.

- Din far har ikke noget at skamme sig over, han udstod sin tid. Han *har* gjort tjeneste, han stod altid til tjeneste. Jeg spurgte om han var tjener, men synes at spørgsmålet lød dumt. Jeg havde svært ved at forestille mig min far som tjener selvom jeg ikke havde noget klart billede af ham.

- På en måde, svarede hun.

- Hvor var han tjener, og for hvem?

- Flyt dig lidt, sagde hun. Jeg gik et skridt til siden. Hun bøjede sig ned under trappen og åbnede haspen til et indbygget skab. Hun tog en bogkasse ud. I bogkassen lå der en tynd bog. Hun åbnede bogen.

- Din far har opkaldt sig selv efter denne bog. Hun viste mig forsiden. Den var gul, en mat gul farve. 'Giacomo Joyce'. Titlen sagde mig ingenting. I baggrunden stod et vissent træ hvis grene slyngede sig op ad en slidt husvæg.

- Giacomo er det italienske navn for James og på engelsk er James navnet på en butler, forstår du? Jeg nikkede fordi jeg kunne huske navnet fra det brev jeg havde læst. Andet forstod jeg ikke.

- En butler er én der altid står til tjeneste.

Jeg tøvede.

- For hvem stod han til tjeneste?

- Det er svært at svare på. Han gik helhjertet ind for alt hvad han gjorde. Man kunne tro at han ikke kun tjente sig selv men at han også tjente en Gud, men måske det

kan komme ud på et? I den første del af sit liv gjorde han ligesom alle os andre: Han forsøgte at leve efter de billeder andre havde af ham. Derefter tog hans liv en drejning.

- Fra min mor har jeg hørt at han underviste i sprog.

- Kun indtil han mødte James. Jeg tror det var hans redning.

- James?

- Den mand der har skrevet bogen hedder også James. Den handler om ham selv, hans vandring rundt i den by du nu er kommet til, og bogen blev skrevet her.

- Men kendte de to hinanden?

- Det tror jeg ikke. Bogen lå på et bord i den lejlighed din far flyttede ind i, men det er jo mange år siden. Han tog den med da han flyttede ind her. På det tidspunkt var den irske forfatter rejst videre til en anden by. Med sig tog han en kuffert fyldt med historier.

- Og hvad gjorde min far?

- Han stod til tjeneste, det var hans mission.

- Mission?

Hun tog et hvæs af sin cigaret.

- Det er svært at forklare. Han startede med at skrive, ligesom sin forgænger. Hans efterladte digte ligger i en kiste. En dag stoppede han. Han var rastløs og kunne ikke sidde stille. Det startede med at han hver morgen gik ned til havnen. Han fandt et sted at sidde, hans kuffert stod ved siden af på jorden, dengang kendte jeg ikke til hans planer. Ensomt indtog han sin frokost omgivet af lastbilchauffører og havnearbejdere. En gang om ugen legede han et pensionatværelse nede ved Canal Grande. Det er

mange år siden nu. Han slentrede rundt i havneområdet i sit eget tempo. Med sin vuggende gangart løftede han hatten for damerne på balkonen, smilede skævt til nonnerne, kævlede med bartenderen ved Ponte Rosso. Af og til tog han ud til *Castello di Duino*, stedet med det hvide tårn. Der kunne han stå lænet op ad et træ, ryge på sin cigaret og når så kirkeklokkerne slog kirketiden ind kunne man se ham bevæge sig ind på en bar i nærheden af slottet mens ekkoet fra hans hårde skridt fik folk til at vende sig om. Kufferten blev han ved med at bære rundt på. Jeg tror han så tiden an. En dag iagttog jeg ham på afstand mens han indtog sin anislikør på en bar ikke langt fra Piazza Unita. Det var nede i centrum. Da han lagde avisen ned kunne jeg se hans længselsfulde øjne. Han blev siddende i støvregnen, i molens halvmørke, i ensomheden. Da han for et år siden eller mere vendte tilbage for at dø, så han mistroisk på mig fra dødsriget og ind i folks værelser. Kender du det blik?

Jeg rystede på hovedet. Hun slog hælene sammen, skoddede sin cigaret i et glas på bordet. Blandt to beigevide konkylier, en støvet glasflakon, to siddende omhyggeligt påklædte dukker og en inskription af Homers lykkelige guder, fik jeg øje på en kikkert af en art, måske et curiosum? Med sin slanke arm tog hun fat om kikkerten.

- Det er en mønsterkikkert med billeder fra *Dantes guddommelige komedie*. Her tag den, sæt den op til øjet.

Jeg rystede på hånden. Helt hen. Hendes tone var insisterende. Jeg blev underligt til mode og tøvede et øjeblik.

Hun nikkede, måske fordi der ikke var nogen grund til at tøve?

Jeg indstillede kikkerten og fik øje på en mand der sad bag nogle gotiske vinduer. Manden så ud som om han kiggede ud på en strand som måske er en himmel der er ved at falde ned? Jeg tog kikkerten ned og så hen på hende.

- Det er et landskab, Virgils landskab.

- Virgil?

- Dante.

Jeg fortsatte med at dreje på den sorte skive. Det eneste jeg kunne se var et landskab. Lidt efter lidt kom også en mand til syne.

- Jeg kan se en mand der sidder ved siden af en stor klokke, men hvad han kigger på er ikke til at se.

Jeg tog kikkerten ned og så over på hende. Hun slyngede armen bagover mens hun kastede sit rustiktfarvet silkesjal over skuldrene. Også brillerne havde hun taget på.

Hun nikkede. Mennesker fra middelalderen så altid noget andet end os. Din fars ønske var at gøre det der ikke kan lade sig gøre, at tage den fremmedes plads, den mand der sidder i huset, ham der står og ser, åbne døren til husets værelse, læne sig op ad værelsets bærende bjælke, tænde en cigaret, spidse sin blyant, lytte til vinden under tårnet og se på det landskab man aldrig får at se. Men der var ikke ét land der var bestemt for ham, ikke én tidsalder. Det er der aldrig. Engang var det hele en træløs tundra, mammutten stod og mediterede over sine tidligere liv, og så en dag begyndte isen at smelte og græs groede op mellem de frosne isblokke, som siden forseglede de kraftige og slidte knogler til fossiler ligesom rav. Så bølger mørket

videre, man ved ikke hvornår det standser, det ruller hen over landet, hen over siderne.

Jeg lyttede med hovedet på skrå, min sorte hat lå i skødet. Han havde allerede overrasket mig, men netop nu, omringet af fugtighed og røg fik dette billede mig til at tænke på en episode fra mit eget liv.

- Jeg har aldrig haft en sådan kikkert, men fra det vindue hvor jeg bor i København har jeg i lang tid kunnet se den samme mand stå og fodre fuglene omkring søen få meter fra byens store forsikringshus. I ganske små mængder kaster han brødkrummerne ud på vandet i stedet for at tømme hele indholdet ud på én gang. I starten forstod jeg ikke hvorfor, men en dag gik det op for mig at hans idé var at fodre en stor mængde fugle for at se dem stige til vejs i en samlet flok. Det var en ren tilfældighed at jeg en dag kiggede op og så fuglene flyve af sted i en formation som et V. Det tog mig flere uger at komme til at se det samme som ham, og alligevel undrede jeg mig over at han blev ved med at komme. De hunde der snusede til ham klappede han aldrig. Han trak hånden tilbage som om hunden var en større modstander end fuglene. Han var formentlig uden arbejde, men hvorfor komme hver dag for at fodre den samme flok fugle? Det eneste svar jeg kunne komme på var, at han så noget jeg ikke kunne se. Siden har jeg forestillet mig at jeg en dag vil komme til at indtage hans plads.

Hun så roligt på mig som om intet var tabt.

- Man indtager aldrig en andens plads. Du indtager heller ikke din fars. Der er ikke nogen der vogter over